

# LOKAL

## UTVECKLINGSSTRATEGI

för Leadermetoden på Åland 2023-2027



**Lokalkraft Leader Åland rf**  
Sammanfattande - Version 3.5.2023



Medfinansieras av  
Europeiska unionen

## Innehållsförteckning, kortversion av strategin

1. Inledning.....	2
2. Vision, prioriterade fokusområden och målsättningar.....	3
Prioriterat fokusområde 1: Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet .....	4
Prioriterat fokusområde 2: Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald....	5
Prioriterat fokusområde 3: Kompetens och samverkan främjar utveckling .....	6
3. Finansieringsplan.....	7
4. Uppföljning och utvärdering .....	8
Mätbara resultatmål, indikatorer.....	9

Den här lokala utvecklingsstrategin är framtagen av Lokalkraft Leader Åland r.f. för genomförandet av Leader-metoden på Åland inom ramen för den åländska Leader-åtgärden inom Finlands CAP-strategiplan 2023-2027, som delfinansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Ålands landskapsregering.

# 1. Inledning

Åland är på många sätt ett unikt Leaderområde. Åland är ett självstört landskap inom Finland, med ett eget parlament och en egen regering vilken har lagstiftningsbehörighet inom många områden. Åland består av fler än 6 700 öar där den största ön utgör ungefär 70 procent av den totala landarealen, var över nittio procent av de ca 30 300 invånarna bor. Åland är uppdelat i sexton kommuner, varav en stad, nio landsbygdskommuner och sex skärgårdskommuner utan fast förbindelse.

Föreningen Lokalkraft Leader Åland r.f. verkar för landsbygdsutveckling på hela Åland. Syftet är att utgående från lokalbefolkningens egna behov och värderingar verka för att bevara den lokala servicen och de lokala arbetsplatserna, skapa nya arbetstillfällen, utveckla förutsättningar för delaktighet och trivsel samt främja kunskaps- och sysselsättning i enlighet med principerna för hållbar utveckling. Föreningen bildades 2007 och har sedan dess kontinuerligt arbetat för landsbygdens utveckling som lokal aktionsgrupp inom Ålands landsbygdsutvecklingsprogram och som Fiskeleadergrupp inom Ålands del av Finlands operativa program för havs- och fiskerinäringen. Hittills har över 240 projekt möjliggjorts genom Leadermetoden på Åland och engagerat flera tusentals människor.

Verksamheten har utvecklats under åren och föreningen har ett brett nätverk både lokalt, nationellt och internationellt. Leader Åland ingår bland annat i klustret Ålands Landsbygdscentrum tillsammans med fjorton andra organisationer, är medaktör i Bärkraft.ax, har en styrelseplats i föreningen Hela Norden ska leva och har ett nära samarbete med de tvåspråkiga leadergrupperna i Finland. Det åländska leaderarbetet har även uppmärksammats på både nationell och EU-nivå.

Den lokala utvecklingsstrategin för programperioden 2023-2027 är den tredje strategin som tagits fram i Leader Ålands regi och är en utveckling av tidigare arbete, utifrån de behov som analyserats. På basen av Swot-analysen finns ett identifierat behov av ett livskraftigt föreningsliv, meningsfull sysselsättning, fritid, trivsel och delaktighet för boende och besökare under samtliga årets årstider, klimatanpassning, bevarande av naturarvet och hållbar användning av naturen som resurs för fritid och rekreation. En livskraftig landsbygd lockar nya invånare. Strategin kompletterar övrigt utvecklingsarbete så väl som andra finansiella instrument som finns tillgängliga i landskapet. Leadermetodens underifrånperspektiv och transparens i samband med finansiering, rådgivning, sektorsövergripande partnerskap och nätverkande är en annorlunda och viktig metod som kan stärka den åländska samhällsutvecklingen från gräsrotsnivå i samverkan.

Vår vision är *en trivsamt och hållbar tillvaro för alla*. Genom den lokala utvecklingsstrategin, i samråd med andra lokala strategier, stödformer och verksamheter, kan vi möjliggöra arbetet med att stärka attraktionskraften på att bo, leva och verka på Åland.

Våra mål och prioriterade fokusområden under perioden 2023-2027 är:

- Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet
- Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald
- Kompetens och samverkan främjar utveckling

Målen ska uppmuntra till insatser för ökad platsutveckling och ett livskraftigt föreningsliv, investeringar och utvecklingsprojekt för minskad klimatpåverkan, utvecklande av vår natur samt kunskaphöjande åtgärder som främjar entreprenörskap, byautveckling och omställning.

## 2. Vision, prioriterade fokusområden och målsättningar

Vår vision är **En trivsamt och hållbar tillvaro för alla**. Genom den lokala utvecklingsstrategin kan vi möjliggöra arbetet med att stärka attraktionskraften på att bo, leva och verka på Åland i samråd med andra lokala strategier, stödformer och verksamheter.

På basen av behovsanalysen har den lokala aktionsgruppen prioriterat följande mål och fokusområden under perioden 2023-2027:

- **Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet**
- **Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald**
- **Kompetens och samverkan främjar utveckling**

Målen ska uppmuntra till insatser för ökad platsutveckling och ett livskraftigt föreningsliv, delaktighet och trivsel, allmännyttiga investeringar och utvecklingsprojekt för minskad klimatpåverkan, utvecklande av vår natur samt kunskapshöjande åtgärder som främjar entreprenörskap, byautveckling och omställning. Under varje fokusområde finns exempel på projekt beskrivet, men vi vill också ge utrymme för de lokala aktörernas idéer. När projekt grundar sig i lokala behov och engagemang finns goda förutsättningar för utveckling och synergieffekter.

Alla projekt ska ha utgångspunkt i Leadermetoden. Projekten uppmuntras till att beakta både miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Ett projekt kan passa inom flera av fokusområdena, men vi har delat upp dem för att tydliggöra de olika målen.

### Stödmottagare

Stödmottagare kan vara alla typer av lokala aktörer, såsom exempelvis föreningar, samfund, byalag, stiftelser, andelslag, kommuner, företag\* och andra organisationer. Även den lokala aktionsgruppen kan ansöka om stöd för att driva Leaderprojekt. Stödmottagaren ska vara en registrerad organisation med FO-nummer för att kunna ansöka i det elektroniska systemet.

*\*Inga direkta kommersiella företagsstöd kan beviljas genom Leader på Åland enligt den åländska delen av CAP-strategiplanen.*

### Typer av projekt

Stöd kan beviljas till allmännyttiga investeringar och utvecklingsprojekt.

Paraplyprojekt som möjliggör och underlättar för små projekt att genomföras såväl som interregionala eller transnationella samarbetsprojekt som genomförs i den lokala aktionsgruppens regi är också stödberättigande, inom alla tre fokusområden. För sådana projekt tillämpas samma urvalskriterier och stödprocent som övriga ansökningar. För att ett projekt ska kunna mätas som ett samarbetsprojekt krävs dock minst en annan samarbetspart.

## Prioriterat fokusområde 1: Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet

*Målsättningen är att öka attraktionskraften i alla åländska kommuner genom platsutveckling och insatser som ökar trivsel och livskvalitet för de boende utifrån deras villkor, behov och initiativ.*

Ett livskraftigt föreningsliv med tillgång till aktiviteter och upplevelser för alla, stärker gemenskapen i samhället, kan öka känslan av delaktighet och motverka utanförskap. Natur- och kulturupplevelser, mötesplatser och en utvecklande och stärkande fritid kan göra den lilla orten till en bättre plats att bo, leva och verka på, samtidigt som det lockar till besök.

Längtan till trygghet och natur i samband med möjligheter till multilokalitet/distansarbete kan öka inflyttningen i framtiden, vilket gör det fortsatt viktigt att trygga decentraliseringen. Även här kan lokalbefolkningen och föreningar bidra till att utveckla attraktionskraften i kommunerna. Genom en starkt samverkan kan de skapa innovativa lösningar för förbättrad och moderniserad service, vilket på sikt kan skapa arbetsplatser och locka både inflyttare och besökare. Föreningslokaler och andra gemensamma samlingsplatser kan användas på nya, innovativa och hållbara sätt och grundläggande tjänster som försvunnit kan återupplivas i nya förenklade former.

### Exempel på aktiviteter som kan stödjas:

- Insatser som ökar trivsel och samhörighet
- Insatser för förbättrad och ökad nyttjandegrad av lokaler
- Insatser som gynnar ett rikt skärgårdsliv
- Digitala utvecklingsprojekt
- Projekt som engagerar barn och unga
- Projekt som engagerar äldre personer
- Insatser som ökar tillgänglighet, till exempel genom fysiska investeringar eller digitala verktyg
- Gemensamma servicelösningar, infrastruktursatsningar eller andra investeringar (smarta landsbygder)
- Nya eller utvecklade natur- och kulturupplevelser
- Utveckling av turism för att ge en ökad sysselsättning samtidigt som besöksmål/naturupplevelser tillgängliggörs för flera personer

### Långsiktiga mål:

- Föreningslivet är livskraftigt och skapar delaktighet i samhället
- Utbudet av aktiviteter och fritidsmöjligheter för alla åldersgrupper är stort på hela Åland
- Genomförda insatser har främjat ungas välmående
- Den äldre generationen är inkluderad i samhället och har en berikande vardag
- De små orterna har en stark identifierad karaktär och samverkar för utveckling
- Servicen i skärgården och på landsbygden har utökats genom hållbara och innovativa lösningar
- Antalet arbetsplatser, invånare, företagare och besökare har ökat i alla kommuner

#### Koppling till Utvecklings- och hållbarhetsagendan:



1 | Välmående



2 | Tillit och delaktighet



5 | Attraktionskraft



7 | Hållbar konsumtion och produktion

## Prioriterat fokusområde 2: Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald

Målsättningen är att stödja aktiviteter på lokal nivå för omställning till ett mer klimatneutralt samhälle med en välmående miljö.

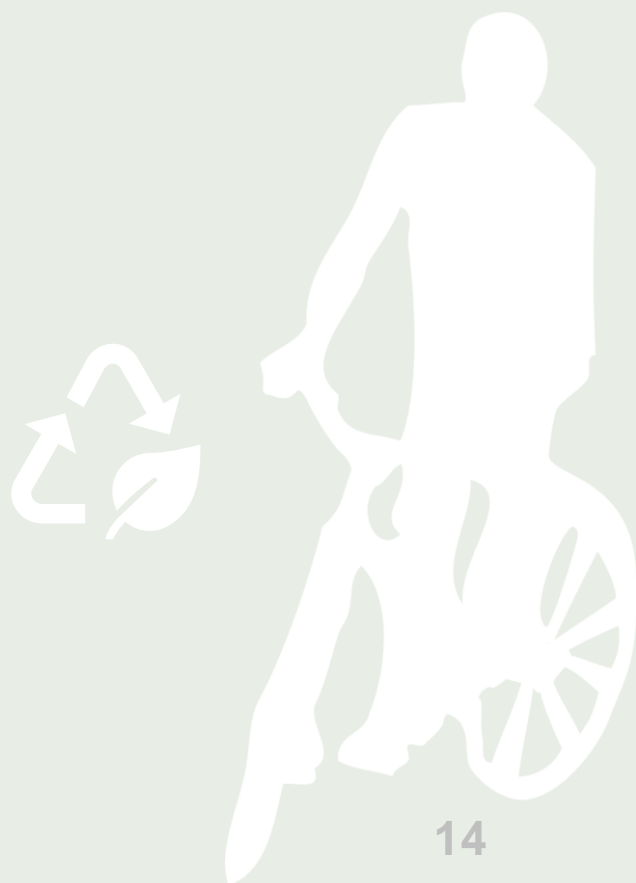
När vi pratar om hållbart agerande kopplat till klimat och miljö inom Leader, tänker vi i första hand på åtgärder och insatser för en ökad biodiversitet, som till exempel att skapa våtmarker och minska övergödningen vid våra stränder och vikar, utveckla grönområden och återskapa värdefulla natur- och kulturmiljöer. Utöver det behövs även andra omställningar göras, som till exempel energismarta lösningar för gemensamma platser och lokaler, initiativ för ökad cirkulär ekonomi och delningsekonomi, skapa en hållbar besöksnäring, möjliggöra småskalig odling och självhushållning samt att öka beredskapen i byar.

### Exempel på aktiviteter som kan stödjas:

- Restaurering och nyanläggning av vatten- och våtmarksområden
- Restaurering av natur- och kulturmiljöer
- Investeringar i energieffektivitet eller vattenhushållning
- Satsningar på cirkulär ekonomi, inklusive initiativ för delningsekonomi
- Miljö- och klimatsmarta lösningar
- Utveckling av attraktiva grönområden

### Långsiktiga mål:

- Den åländska lokalbefolkningen har ett starkt engagemang för klimat-, energi- & miljöfrågor och arbetar aktivt med insatser
- Naturen är välmående och nyttjas på ett hållbart sätt
- Vattenkvaliteten är förbättrad och den biologiska mångfalden ökar
- Befintliga resurser används på ett mer klimatsmart sätt med hänsyn till miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet
- Verksamheter är anpassade till klimatförändringar
- Verksamheter har en minskad klimatpåverkan
- Användningen av fossila bränslen har minskat



### Koppling till Utvecklings- och hållbarhetsagendan:



3 | God vattenkvalitet



4 | Biologisk mångfald



6 | Kraftigt minskad klimatpåverkan



7 | Hållbar konsumtion och produktion



## Prioriterat fokusområde 3: Kompetens och samverkan främjar utveckling

*Målsättningen är att främja entreprenörskap, byautveckling och omställning genom kunskapshöjande insatser.*

Erfarenhetsutbyten och inhämtande av kunskap kan inspirera till smarta lösningar och bidra till utveckling både i föreningslivet och näringslivet. Förutom samverkan inom Åland är det även viktigt att vi skapar nätverk och hämtar hem kunskap från våra grannländer.

Projekt riktade till grupper av företag kan inspirera till samarbeten mellan branscher och företag, effektivisering och bidra till ökad lönsamhet och kompetensförsörjning. Lärlingsprojekt, prova på, kurser och liknande insatser kan locka unga till olika branscher och underlätta generationsskiften. Kunskapshöjande projekt inom föreningslivet kan inspirera, bygga gemenskap och utveckla verksamheten samtidigt som medlemmarna kompetensutvecklas.

Även gemensamma informationsprojekt för paketering och utveckling av tillgången på lokala produkter och tjänster samt utbildande insatser om till exempel vårt immateriella kulturarv för barn och unga stöds.

### Exempel på aktiviteter som kan stödjas:

- Erfarenhetsutbyten och studieresor
- Informationsinsatser och projekt som engagerar och aktiverar
- Utbildningstillfällen, kurser, lärlingsprojekt
- Synliggörande och gemensam marknadsföring av lokala tjänster och produkter
- Framtagning av smarta byar-strategier, byaplaner, bobarhetsanalyser
- Förstudier, analyser och lönsamhetsutredningar i olika branscher
- Utredningar för klimatanpassning, miljövård, vattenvård och biologisk mångfald
- Folkbildande insatser för olika målgrupper, t.ex. barn, unga, äldre, inflyttade

### Långsiktiga mål:

- Ett kompetensutvecklat Åland
- Utökade nätverk och sektoröverskridande samarbetsformer
- Ett ökat utbud av utbildningstillfällen och kompetenshöjningsåtgärder
- Unga intresserar sig för den åländska arbetsmarknaden



### 3. Finansieringsplan

Fokusområde	EU 43 %	ÅLR 57 %	Offentlig totalt	Fördelning per område	Privat finansiering	Total finansiering
Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet	166 840	221 160	388 000	40%	258 667	646 667
Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald	166 840	221 160	388 000	40%	258 667	646 667
Kompetens och samverkan främjar utveckling	83 420	110 580	194 000	20%	129 333	323 333
<b>Projekt totalt</b>	<b>417 100</b>	<b>552 900</b>	<b>970 000</b>	<b>100 %</b>	<b>646 667</b>	<b>1 616 667</b>
Drift	137 600	182 400	320 000		0	320 000
Förberedande stöd	4 300	5 700	10 000		0	10 000
<b>Projekt + drift totalt</b>	<b>554 700</b>	<b>735 300</b>	<b>1 300 000</b>		<b>646 667</b>	<b>1 946 667</b>

Finansieringsplanen är indikativ och utfallet styrs därmed av efterfrågan och den lokala aktionsgruppens beslut. Principer kring stödprocent och stödtak hanteras genom beslut av den lokala aktionsgruppen, precis som förfarandet för övriga lokala aktionsgrupper i Finland.

I finansieringsplanen ovan uppskattas den offentliga finansieringen uppgå till ca 60 procent. Offentlig finansiering består i huvudsak av själva Leaderstödet (EU + LR) men det är även möjligt att ha övrig offentlig finansiering i projekt, till exempel kommunbidrag. Den privata finansieringsandelen uppskattas till i medeltal 40 %. Privat finansiering kan utöver privata medel utgöras av frivilligt arbete (talko) som värderas i projektbudget.

Årlig finansieringsram	2023	2024	2025	2026	2027	Totalt
<b>Förberedande</b>	<b>10 000</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>10 000</b>
Administration (personal och övriga kostnader)	57 600	56 500	56 500	57 600	59 000	287 200
Information & marknadsföring	6 400	7 500	7 500	6 400	5 000	32 800
<b>Drift totalt</b>	<b>64 000</b>	<b>64 000</b>	<b>64 000</b>	<b>64 000</b>	<b>64 000</b>	<b>320 000</b>
<b>Projektstöd</b>	<b>194 000</b>	<b>194 000</b>	<b>194 000</b>	<b>194 000</b>	<b>194 000</b>	<b>970 000</b>
<b>TOTALT</b>	<b>268 000</b>	<b>258 000</b>	<b>258 000</b>	<b>258 000</b>	<b>258 000</b>	<b>1 300 000</b>

Verksamhetspenningen (drift) kommer att möjliggöra anställd personal, köpta tjänster, information och marknadsföring och övriga kostnader. Utöver driftbudgeten finansieras Leader Ålands verksamhet av medlemsintäkter och Fiskeleader. Verksamhetspenningens fördelning över åren 2023-2027 är indikativ. Inför varje år uppgörs en budget som fastställs på Leader Ålands höstmöte för medlemmarna. Tack vare föreningens medlemsavgifter kan kontinuiteten i verksamheten tryggas tillfälligt i det fall driftmedel inte räcker till.



## Urvalsprocessen

Ansökningar kan lämnas in löpande under programperioden, men den lokala aktionsgruppen kan fastslå mötesdatum och på så vis begränsa när ansökningar behöver vara inlämnade för att kunna behandlas på följande möte, samt välja att utlysa temaspecifika ansökningsomgångar vid behov. Stödmottagarna erhåller rådgivning av Leaderkontoret under hela ansökningsprocessen och ansökan kontrolleras genom en teknisk beredning innan den lokala aktionsgruppens urval och bedömning.

Den lokala aktionsgruppens möten kan hållas både fysiskt, hybrid och digitalt. Minst hälften av den lokala aktionsgruppen ska vara närvarande för att mötet ska vara beslutsfört och av dessa ska minst hälften av de närvarande representera privat och tredje sektor. Inför den lokala aktionsgruppens möten skickas en föredragningslista ut med de ärenden som ska behandlas. Ledamöterna bekantar sig med ansökningshandlingarna via det elektroniska ansökningssystemet. Vid behov ges de sökande möjlighet att presentera projektet på mötet eller vid ett platsbesök av personal eller en eller flera ledamöter, så att eventuella frågor kan besvaras och förtydligas. Ledamöterna diskuterar sedan ansökan på mötet, på ett öppet och icke-diskriminerande sätt, där alla får möjlighet att komma till tals. Vid eventuella jävsituationer noteras detta i protokollet och berörd ledamot deltar inte i beslutet. Den tekniska beredningen går igenom och sedan utförs en av ledamöterna gemensam urvalskriteriebedömning efterföljt av beslut och framtagning av motivering för beslut. Vid beslut om att prioritera projekt fastställer den lokala aktionsgruppen stödbeloppet och skickar sedan projektansökan vidare till Ålands landskapsregering som utför en teknisk laglighetskontroll för att sedan fastställa beslutet. När stödmottagarna har delgivits beslut håller Leaderkontoret ett möte med dem för att gå igenom beslutet och ge rådgivning kring genomförande, synlighet av stödet och redovisning.

För Leader Åland är en god relation med förvaltningsmyndigheten mycket viktig och föreningen kommer därför att kontinuerligt söka konstruktiva lösningar och skapa dialog för att förenkla och tydliggöra arbetet för bägge parter. Genom landsbygdsnätverket i Finland och Sverige och det europeiska landsbygdsnätverket finns hjälpmedel, skolningar och riktlinjer att ta del av.

## 4. Uppföljning och utvärdering

Redan i ansökningsskedet ombeds stödmottagarna beskriva en väl förankrad idé med efterfrågade resultat från lokalsamhället och ta i beaktande hur fortsättningen efter projektiden kan se ut.

Ett resultat av ett projekt kan förstås även få ett annat utfall än väntat och graden av effekterna kan variera beroende på typen av projekt. Mervärden som Leaderinsatser kan ge är till exempel förbättrat socialt kapital (tillit, kunskap, livskvalitet, hälsa, attraktivitet mm), förbättrad lokal styrning (nätverk, mötesplatser, kommunikation, planer mm) och förbättrade resultat (anläggningar, byggnationer, infrastruktur mm). Långsiktiga effekter i lokalsamhället som till exempel ökat antal besökare och befolkning, utökade arbetstillfällen, förbättring av service och välfärd kan vara svåra att mäta eftersom de kan uppkomma efter programperiodens slut.

Leaderkontoret har kontinuerlig kontakt med alla beviljade projekt under hela ansökningsprocessen, från projektidé, ansökan, genomförande och slutredovisning. Både före och efter projektets slut fyller stödmottagarna i en av Leader Åland framtagna indikatorblankett och ombeds dessutom svara på en utvärderingsenkät vid slutredovisning. Leaderkontoret säkerställer övervakningen av projekten kontinuerligt genom de uppgifter som fås från det elektroniska ansökningsystemet och genom kontakt med stödmottagarna, men också genom ett eget uppföljningssystem med rapporter och statistik genom vilket vi enkelt kan följa upp hur målen i strategin förverkligas samt var vi bör sätta in extra insatser.

## Mätbara resultatmål, indikatorer

Den lokala aktionsgruppen ansvarar för utvärderingen av genomförandet av strategin och kommer därför att ansvara för att sammanställa och analysera implementeringen genom projekten. Detta kan göras till exempel genom att titta på vilka typer av insatser som fått stöd under perioden, aktiviteter och utfall, den geografiska spridningen samt resultat och effekter. Vi kommer exempelvis att internt titta på följande indikatorer:

Mål	Indikator	Definition
<b>Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet</b>	Nya eller utvecklade fysiska eller virtuella mötesplatser	Antal mötesplatser som skapats eller förbättrats genom projektet. En mötesplats kan vara fysisk i form av en ny eller återställd lokal för olika verksamheter. En virtuell mötesplats kan till exempel vara ett digitalt forum med möjlighet att interagera.
	Nya eller utvecklade verksamheter	Antal nya eller utvecklade aktiviteter och möjligheter för fritids-, natur- och kulturupplevelser.
	Nya eller utvecklade servicelösningar och smarta byar-projekt	Antal nya eller utvecklade metoder eller framtagna strategier, infrastruktursatsningar eller andra fysiska eller digitala investeringar som testas eller introduceras för att uppnå förbättrad lokal service som kan utveckla en bygd.
<b>Lokalt engagemang för klimatanpassning och biologisk mångfald</b>	Nya eller utvecklade naturområden	Antal nya eller utvecklade grönområden för rekreation eller tillgängliga vandrings-, cykel-, rid- eller paddelleder.
	Vatten- och miljöförbättrande åtgärder	Antal platser som har återskapats och/eller bibehållit natur- och kulturvärden, restaurerade eller nyanlagda våtmarksområden och övriga insatser för att öka den biologiska mångfalden och förbättra vattenkvaliteten.
	Klimatanpassningar och klimatsmarta lösningar	Antal insatser för minskad klimatpåverkan som till exempel energieffektivisering, vatten- och avloppshantering, avfallshantering eller andra insatser för cirkulär ekonomi, samt anpassningar för klimatförändringar.
<b>Kompetens och samverkan främjar utveckling</b>	Nya eller utökade nätverk	Antal nya eller utökade nätverk och samarbetsformer var företag, föreningar eller andra organisationer ingår i, som uppkommit genom projektet. Nätverket bedöms vara bestående efter projektets slut.
	Kunskaphöjande insatser	Antal folkbildande insatser genom till exempel informationsåtgärder, marknadsföring, utredningar, utbildningstillfällen och erfarenhetsutbyten.
	Kompetensutvecklande insatser	Antal insatser för att främja tillväxt och sysselsättning genom till exempel lärlingsprojekt, utredningar, utbildningstillfällen och erfarenhetsutbyten.

Stödmottagarna ansvarar dock för att vid slutredovisning fylla i uppgifter om nedanstående indikatorer:

Indikator	Definition	Målvärde
Engagemang i projekten	Antal deltagare som medverkar aktivt i projektet eller får någon form av utbildning, kompetensutveckling eller liknande.	2000
Deltagande barn och unga	Antal deltagare under 29 år som medverkar aktivt i projektet eller får någon form av utbildning, kompetensutveckling eller liknande.	200
Deltagande seniorer	Antal deltagare över 65 år som medverkar aktivt i projektet eller får någon form av utbildning, kompetensutveckling eller liknande.	500
Samarbeten	Antal samarbetsparter för att genomföra projekten.	50
Frivilliga insatser i genomförandet	Antalet utförda talkotimmar inom projekt.	15 000